

"איך נראה יהודי בעיני הגוי"

לורנס פישר

ניוזלטר מספר 34

שלום לכם, הפעם לא אתחיל להתנצל על זמן הרב שעבר, ככה זה כאשר עושים משהו מהלב אבל זה לא פרנסה. החגים מאחורינו וגם לפנינו, העולם במיתון, אנחנו במיתון אבל השמש זורחת וגם הבולאות. היה כנס של אספני בולים מכובד ויפה, ישר כוח למארגנים.

ישבתי בבית קפה עם חבר והוא ביקש ממני לכתוב משהו וזה הזכיר לי זכרונות לא טובים מהילדות שלי. למי שלא יצא להכיר אותי, יודע שאינני יליד הארץ למרות שאני בארץ לא מעט שנים. אבל השיחה עם החבר הזכירה לי את הילדות שלי במדינה בשם זימבבואה והזכירה לי למה אני חי בישראל.

למדתי בבית בספר תיכון ציבורי מאחר ולא היו מספיק יהודים עבור בית ספר יהודי, ולא בטוח שלהורים שלי היה גם כסף לשלם עבור בית ספר כזה בכל מקרה. שנת הלימודים אצלנו התחילה בשבוע הראשון של ינואר שזה שונה ממה שנהוג בארץ ובתחילה הילדים היהודים נדבקו אחד לשני מאחר ורובינו הכרנו מבית הספר הקודם או דרך בית הכנסת, למרות שהיו שניים (ספרדי ואשכנזי). עם הזמן התיידדנו עם ילדים אחרים, אני בחוג רוגבי ועוד כמה. מגיע פסח והיהודים מביאים קרשים כסנדויצ'ים. חבר שאל אותי למה, והסברתי לו שאני יהודי וזה המסורת שלנו בחג הזה. הסתכל עלי במבט מוזר: "אתה יהודי? לא ידעתי, אתה לא דומה ליהודי". על מה הוא דיבר? איך יהודי היה אמור להראות? עזבתי את זה.

יום אחד, אחרי פסח כמובן, הזמנתי אותו ללמוד איתי לקראת מבחן, אצלי בבית. הגיע על אופניים, כן-כן, רכבנו על אופניים לא חשמליים פעם. אבי חזר הביתה מהעבודה, והחבר שלי הסתכל על האבא שלי ועלי ושאל את אבי: "איפה אתה מחביא את הקרניים שלך? מתי יצמחו הקרניים של לורנס?" האבא שלי, איש פשוט ונחמד, לא ידע איך להגיב, חייך ויצא מהחדר. שאלתי אותו למה התכוון והוא ענה לי שלכל יהודי יש קרניים. אישית לא הכרתי אף אחד עם קרניים. מכאן, החלה החברות להתדרדר במהרה. אני אפילו זוכר מקרה אחד ברחוב בו הוא צעק: "you bloody Jew".

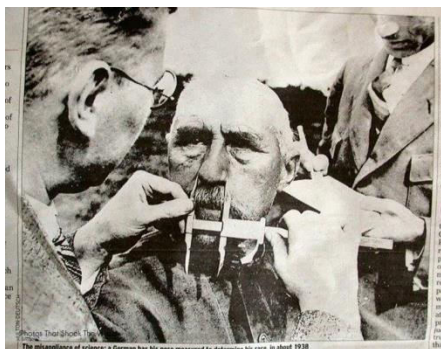
האנטישמיות לא התחילה עם הנאצים, רובינו יודעים את זה. כבר בתנ"ך אנו נתקלים בדוגמא אחת, כאשר המן הרשע, הזומם להשמיד את כל היהודים, מתאר אותם בפני אחשוורוש במילים (מגילת אסתר, פרק ג' פסוק ח'):

"ישנו עם-אֶחָד מִפְּזָר וּמִפֶּרֶד בֵּין הָעַמִּים כָּל־ל מְדִינוֹת מְלֻכּוֹתָךְ וְדָתֵיהֶם שְׁנוֹת מִקֵּל-עֵם וְאֶת-דָּתִי הִמְלֵךְ אִינָם עֹשִׂים"

כפי שכבר סיפרתי מסיפורי האישי, מרכיב אחד המיוחס ליהודים הוא זוג קרניים, בדומה לדמות המיתולוגית של השטן, ומכאן שהיהודי הוא דמות שטנית. כמובן שאיש מעולם לא ראה יהודי בעל קרניים, עד כמה שידוע לי, אבל למי שאוהב לשנוא זה לא רלוונטי. מעניין, שתיאור היהודי כבעל קרניים היה נפוץ בעיקר בתקופה בה האנטישמיות לא הייתה מדעית, ולא טענה לנחיתות גנטית כביכול של היהודים. לכאורה, יהודי היה יכול להמיר את דתו ולהפוך לאדם "נורמלי". האם במקרה כזה הוא היה משיל את הקרניים שלו?

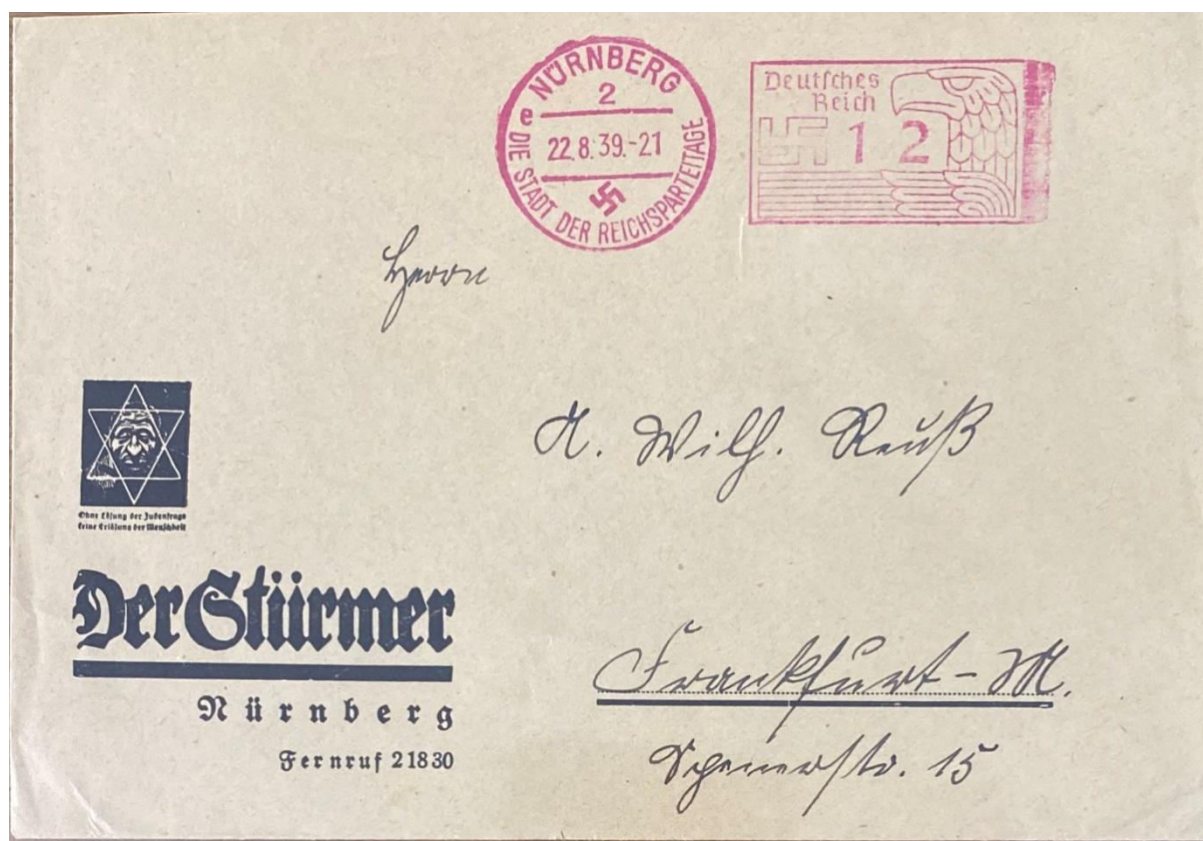
לפי אחת הגירסאות, הטענה שליהודים יש קרניים מתבססת על ליקוי בתרגומו של הירונימוס לתנ"ך (ה"וולגטה"). בספר שמות (פרק ל"ד, פסוק כ"ט) מובא התיאור של משה היורד מהר סיני עם לוחות הברית בידיו, ושם נאמר כי "קֶרֶן עֹר פָּנָיו". הירונימוס תרגם את הביטוי כפשוטו, כאילו משה הצמיח קרניים. בעקבותיו הלך גם הפסל המפורסם מיכלאנג'לו בואורנטי, אשר הציג את גדול המנהיגים של העם היהודי עם קרניים לראשו.

נלקח מ־Pinterest

אלמנט פסיכולוגי נוסף ואולי הכי משמעותי המיוחס ליהודים הוא "האף היהודי" ואולי לזה התכוון הלד בתיכון. "האף היהודי" המתייחס לאף בולט וקמור עם סיבוב כלפי מטה של קצהו. החל מהמאה ה-13 הפך האף היהודי למרכיב משמעותי בסטריאוטיפ היהודי בקריקטורות אנטישמיות. למעשה, סוג האף הזה נפוץ באזור הים התיכון במידה שווה בקרב יהודים ובקרב שאינם יהודים. דוגמא להפצת הדימוי של היהודי המכוער בעל האף הגדול היא דמותו של שילוק במחזה "הסוחר מונציה" של שייקספיר. על במות התיאטרון האליזבתני הוצג שילוק כדמות אדם מכוער בעל אף גדול. תיאורים כאלה נמשכים לעיתים עד ימינו. בחוקי נירנברג משנת 1935 היה חוק המכונה "ההגנה על הדם הגרמני". בשנת 1935, כאחד ממבחני קביעת הגזע הארי, החלה האגודה הרפואית של הרייך למדוד את גודל אפם של אנשים כדי לקבוע אם אדם נחשב ל"יהודי".

בימי המשטר הנאצי, הרבה השבועון האנטישמי "דר שטרמר" ("המתסער"), אותו יסד וערך יוליוס שטרייכר, להציג קריקטורות המראות דמות של יהודי. על פי הציורים ב"דר שטרמר", היהודי הוא בעל אף גדול ועקום, עיניים בולטות, פה גדול וזקן. להלן אני מציג מעטפה שנשלחה ממערכת השבועון הזה בנירנברג. איור הצד על גבי המעטפה מציג את דמות היהודי בתוך מגן דוד.

האם האף והקרניים הן התכונות הבודדות של היהודי? ממש לא, יש עוד כמה תכונות כמו גוף מעוות ואת זה ניתן לראות בספרות בדמות של פייגין בספרו של צ'ארלס דיקנס "אוליבר טוויסט". פייגין היהודי הוא לא רק רשע מרושע, אלא גם מכוער הלובש בגדים מלוכלכים, בעל אף מעוקל ועיניים חמדניות. נכון הוא שבמאה ה-19 הייתה בלונדון קהילה יהודית, אשר חלק מבניה גם עסקו בפשע. אבל התיאור של דיקנס הוא, ללא ספק, אנטישמי במובהק. ראייה ברורה לכך היא, שבחלקים מהספר פייגין כלל לא מוזכר בשמו, אלא בתור "היהודי" בלבד.

יש עוד כמה תכונות חוץ מאילו כמו שפתיים גדולות ומכוערות, פה מעוות, לבוש שחור שלא לדבר על לדבר אנגלית עם מבטא של אידיש.

כדי להמחיש את הנקודה, נחזור רגע לתקופת הנאצית. כחלק מהתעמולה הנאצית התקיימה בשנת 1937 התערוכה הנודדת "היהודי הנצחי". טקס הפתיחה של התערוכה התקיים במינכן, ובו נשאו דברים יוליוס שטרייכר ושר התעמולה הנאצי יוזף גבלס.

לאחר כמה חודשים עברה התערוכה לוינה (חודשים מעטים אחרי ה"אנשלוס"), ולבסוף לברלין, שם היא הוצגה בבניין הרייכסטאג. למרבית הצער, התערוכה הייתה אפקטיבית, ובכל מקום בו היא הוצגה נרשמה עלייה במספר התקריות האנטישמיות.

כרזת התערוכה מציגה יהודי עם כל הסימנים שדיברנו עליהם כאן קרי האף הגדול, הכיעור, השפתיים, הגיבנת, הפה המעוות ולבוש שחור אבל חסרים הקרניים, אולי טרם צמחו לו. כותרת הגלויה Der Ewige Jude ("היהודי הנצחי") כתובה בסגנון אותיות עבריות, אולי בכדי לעורר פחד מפני היהודי.

בגלויה שאנו רואים כאן, היהודי גם מושיט ידו כדורש עוד כסף, כמו schnorrer באידיש שזה חלק מהדימוי של היהודי. בדמות שבגלויה תחת זרועו נראית מפת גרמניה ועליה סמל הפטיש והמגל, הסמל של ברית המועצות לשעבר. הנאצים ניסו מספר פעמים לקשור בין היהודים והקומוניזם כדי לעורר זעם. בפועל, באירופה דאז, די דומה להיום, לא צריך את רוסיה כדי לעורר זעם נגד יהודים.

נהניתם, ספרו לחברים, עוד יותר נהניתם, תרגישו חופשיים לשתף. לא נהניתם, אז אולי תהנו מהסיפור הבא.

אז זהו, זה הסיפור של היום, ויש עוד אבל בפעם הבא.

תגובות, הערות, בקשות וכד' ניתן לשלוח אלי ל lf.stamps@gmail.com

אם רוצים להפסיק לקבל את הניוזלטר, נא לשלוח לי מייל חוזר

מוזמנים גם לבקר באתר: <https://stampandstories.blogspot.com>

וגם בערוץ היוטיוב שלי: <https://www.youtube.com/channel/UCHGHIvoXTTM0rpyd3zW3lQQ>